

บทที่ 2

แนวทางการควบคุมผู้ต้องโทษโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยนำการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดหลายรูปแบบมาบัญญัติไว้ซึ่งรวมถึงการควบคุมผู้ต้องโทษโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยปรากฏในมาตรา 89/2(3) เป็นมาตรการหนึ่งที่มาจากแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำซึ่งในนานาอารยประเทศก็ได้้นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้และยังนำไปกำหนดเป็นหลักการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติด้วย ดังนั้น ในบทนี้จึงขอเริ่มต้นด้วยแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ก่อให้เกิดมาตรการต่างๆรวมทั้งการควบคุมผู้ต้องโทษโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่อด้วยหลักการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ และต่อมาจะกล่าวถึงหลักการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ประการสุดท้ายจะทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

ในอดีตนั้นการลงโทษมีวัตถุประสงค์ที่เน้นหนักเพื่อการแก้แค้นทดแทน วิธีการและรูปแบบในการลงโทษมักกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายและการทรมานให้สาสมกับความคิด ซึ่งวิธีการดังกล่าวไม่ประสบผลในด้านการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด จนมาถึงปัจจุบันได้มีการปรับปรุงวิธีการและรูปแบบในการลงโทษ โดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเน้นการอบรมแก้ไขพฤติกรรม ยิ่งกว่าการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว รวมทั้งได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดกับผู้ต้องโทษจำคุก ฉะนั้น การรับโทษจำคุกจึงควรเป็นหนทางสุดท้ายที่จะใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีนิสัยหรือสันดานเป็นคนชั่วร้ายเป็นอันตรายของคนในสังคมจริงๆเท่านั้น

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ นับเป็นการปฏิบัติที่มุ่งลดความสูญเสียแห่งการลงโทษจำคุกให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการแก้ไขปรับปรุงนิสัย และเพื่อเป็นการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดที่มีต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ดังนั้น การ

ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำย่อมเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดโดยพลั้งพลาด ไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายและกระทำความผิดที่มีโทษไม่รุนแรงเพื่อให้มีโอกาสได้ปรับตัวและไม่กระทำความผิดขึ้นอีก¹

2.1.1 ความหมายของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ หมายความว่า การใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบอื่นๆ แทนมาตรการการจำคุกผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำซึ่งอาจจะมีขึ้นได้ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจำคุกในเรือนจำ เช่น การปล่อยอย่างมีเงื่อนไขในชั้นของตำรวจ อัยการ และของศาล และอาจจะมีขึ้นภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกจองจำในเรือนจำแล้ว เช่น ได้รับการปล่อยอย่างมีเงื่อนไขออกไปก่อนครบกำหนดโทษ ทั้งนี้โดยถือว่าการจำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำ เป็นมาตรการในการลงโทษหรือปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์หรือผู้กระทำความผิดประเภทต่างๆ ที่มีความจำเป็นต้องมีการควบคุมไว้อย่างเข้มแข็งในเรือนจำเพื่อความปลอดภัยของสังคม แต่ในขณะเดียวกันการใช้มาตรการจำคุกอาจจะไม่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท เช่น ผู้กระทำความผิดครั้งแรกในคดีเล็กน้อย ซึ่งอาจจะปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้โดยใช้มาตรการอื่นๆ แทนการจำคุกไว้ในเรือนจำจะเป็นผลดีต่อการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยในระยะยาวมากกว่า²

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ(Non-institutional Treatment) หมายความว่า การใช้วิธีการหรือมาตรการอื่นในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก ซึ่งอาจกระทำได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เช่น การปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขในชั้นตำรวจ ชั้นอัยการ (ชะลอการฟ้อง) ชั้นศาล (คุมประพฤติ) ชั้นราชทัณฑ์ (พักการลงโทษ)³

การลงโทษผู้กระทำความผิดได้มีพัฒนาการจากการลงโทษอย่างรุนแรงจนถึงการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งกระบวนการยุติธรรมพยายามที่จะนำมาใช้นั้นอาจ

¹ นที จิตสง่า, หลักพัฒนาวิทยา: หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์, 2540), น. 114-115.

² เพ็งอ้ง, น. 114-115.

³ คักดีชัย เลิศพานิชพันธุ์, รวมศัพท์อาชญาวิทยาและงานยุติธรรมทางอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: Peter Adler & Co), น. 67.

เนื่องมาจากผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษจำคุกมักจะไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ หลังจากพ้นโทษ จึงกระทำความผิดซ้ำอีกแล้วกลับเข้าไปอยู่ในเรือนจำใหม่ ซึ่งแต่เดิมนั้นการลงโทษโดยใช้เรือนจำได้คาดหวังว่าจะเป็นมาตรการลงโทษที่มีมนุษยธรรมและให้ประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการลงโทษโดยการเลี้ยงดูและทรมานแบบดั้งเดิม แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปความเชื่อมั่นในระบบเรือนจำเริ่มจะลดน้อยลงตามลำดับ ทั้งนี้เพราะระบบเรือนจำได้สะท้อนให้เห็นผลกระทบทางลบทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดเอง ความบกพร่องทางบุคลิกภาพและต่อสังคมโดยรวมในหลายประการ สังคมคาดหวังว่าการลงโทษจะมีผลเป็นการควบคุมสังคมและควบคุมอาชญากรรม การกำหนดโทษตามคำพิพากษา(sentencing) เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการยุติธรรม และเป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในเรือนจำ (Institutional Treatment) หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community Based-Treatment) อันเป็นทางเลือกการลงโทษจำคุก โดยเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดบางรายที่สมควรได้รับโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเองหรือสมควรจะได้รับการให้อภัยสำหรับการกระทำความผิดที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรงจะได้เริ่มต้นชีวิตใหม่⁴

ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะที่กระทำความผิดโดยพลั้งพลาดหรือไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายหรือโหดเหี้ยม ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ภายหลังพ้นโทษจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่สังคมไม่อาจเชื่อมั่นในระบบเรือนจำได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากโดยสภาพของเรือนจำเองไม่เหมาะสมสำหรับการแก้ไข นอกจากนี้เรือนจำยังแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคมที่เขาเป็นส่วนหนึ่งทำให้ยากต่อการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายหลังการพ้นโทษ ดังนั้น จึงเกิดความคิดใหม่ๆเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non institutional Treatment) การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community-Based Corrections) การลดการใช้โทษจำคุก (Deinstitutionalization) และการใช้วิธีการลงโทษทางเลือกอื่นแทนการจำคุก (Alternative to Imprisonment)⁵

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งเป็นมาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนมาตรการการจำคุกไว้ในเรือนจำ ซึ่งอาจจะมีขึ้นได้ก่อนที่ผู้กระทำ

⁴ ประธาน วัฒนวาณิชย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2546), น. 360-361.

⁵ นัทธี จิตสว่าง, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น. 24.

ความผิดจะถูกจำคุกในเรือนจำ เช่น การปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขในชั้นของตำรวจ อัยการ ศาล และอาจมีขึ้นหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกจองจำในเรือนจำแล้ว เช่น ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขก่อนครบกำหนดโทษ การหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทหรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำโดยการหันไปปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนซึ่งได้รับการยอมรับและมีการปฏิบัติอยู่ในระบบราชทัณฑ์ของทุกประเทศ ทั้งนี้ เพราะมีเหตุผลและข้อสนับสนุนทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติอยู่หลายประการ คือ⁶

“1. เป็นการลดผลกระทบในทางลบของระบบเรือนจำต่อผู้ถูกจองจำ โทษจำคุกจะส่งผลกระทบในทางลบต่อผู้ถูกจองจำ ในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการกลับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกภายหลังการปลดปล่อย ผลกระทบในทางลบของโทษจำคุกนั้นอาจจะพิจารณาได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง โทษจำคุกจะก่อให้เกิดรอยมลทิน (stigma) ในตัวผู้ถูกจองจำกล่าวคือ ผู้ที่เคยถูกจำคุกมาแล้วนั้น จะถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนชั่วๆ ชี้ตำหนิ ไม่มีใครอยากจะคบหาสมาคมด้วย การกลับเข้าทำงานหรือศึกษาต่อจะได้ยากยิ่งขึ้น สังคมทั่วไปจะตั้งข้อรังเกียจ ฉะนั้นเมื่อสังคมส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ต้องโทษจำคุกหรือไม่ยอมรับผู้พ้นโทษ ทำให้ผู้พ้นโทษไปคบหาสมาคมกับผู้พ้นโทษด้วยตนเอง และนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก

ประการที่สอง สภาพและความเป็นอยู่ในเรือนจำจะส่งผลกระทบในทางลบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ถูกจองจำ โดยเฉพาะผู้ที่ถูกจองจำเป็นครั้งแรกจะได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจเป็นอย่างมาก อาจทำให้ทัศนคติ นิสัยและมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางลบได้ นอกจากนี้แล้วแม้ว่าในเรือนจำจะมีสิ่งซึ่งจำเป็นต่อความเป็นอยู่เบื้องต้นของมนุษย์ แต่สภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำโดยทั่วไปเกือบทุกประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมภายนอกไม่ดีเท่าใดนัก และเมื่อประกอบกับภาวะของความกดดันต่างๆ แล้ว จะมีผลกระทบกระเทือนจิตใจ และร่างกายตลอดจนวิถีชีวิตของผู้ถูกจองจำให้เสื่อมทรามลงและหากจะต้องถูกจองจำอยู่เป็นระยะเวลานานๆ ก็จะทำให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับสภาพของเรือนจำ ทำให้เกิดความเคยชินต่อคุกตะราง และไม่เกรงกลัวต่อไป

ประการที่สาม คุกหรือเรือนจำเป็นที่รวมของผู้กระทำความผิดในประเภทต่างๆ และโดยสภาพของเรือนจำแล้วผู้กระทำความผิดเหล่านี้จะต้องอยู่ร่วมกัน และคบหาสมาคมกันอย่าง

⁶ นัทธี จิตสว่าง. “แนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ”. วารสารราชทัณฑ์, ปีที่ 29, น.16-18, (มกราคม –กุมภาพันธ์ 2524).

หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นโอกาสที่จะถ่ายทอดเทคนิคในการประกอบอาชญากรรม ตลอดจนทัศนคติต่อการกระทำความผิดในระหว่างผู้ต้องขังก็อาจจะมีขึ้นได้ จึงทำให้ผู้ต้องขังที่ไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายก็อาจได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนแบบแผนการดำเนินชีวิตต่างๆจากผู้ต้องขังที่มีความชัดเจนได้ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขผู้กระทำความผิดประเภทที่ได้กระทำความผิดโดยพลาดพลั้งหรือไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายได้ผลกระทบของระบบเรือนจำที่มีต่อผู้ถูกจองจำดังกล่าวนี้เป็นผลกระทบทางลบและเป็นผลกระทบที่จะทำให้ผู้พ้นโทษกลับเข้าสู่สังคมยากขึ้น

2. เป็นการลดความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ การนำมามาตรการต่างๆ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำมาใช้ ช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำให้น้อยลง หากสังคมไม่มีมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีอื่นนอกจากการลงโทษจำคุกในเรือนจำแล้ว นั่นก็หมายความว่าผู้กระทำความผิดเกือบทั้งหมดจะถูกส่งตัวเข้าคุกในเรือนจำ ภาวการณ์ดังกล่าวถ้าดำเนินติดต่อกันไปเรื่อยๆ ก็จะทำให้เกิดความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งภาวะที่เรือนจำต้องรับภาระในการควบคุมผู้ต้องขังไว้เกินกว่าขนาดความจุปกติของเรือนจำ ซึ่งความแออัดยัดเยียดในเรือนจำเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานเรือนจำอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุมหรือด้านการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง กล่าวคือด้านการควบคุมผู้ต้องขังนั้น หากเกิดความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำแล้วจะเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันการหลบหนีของผู้ต้องขัง การปกครองดูแลมิให้ผู้ต้องขังก่อความวุ่นวาย ตลอดจนการทำร้าย วิวาท หรือรังแกผู้ต้องขังด้วยกันเอง ส่วนในด้านการอบรมแก้ไขผู้ต้องขัง ความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำจะเป็นอุปสรรคต่อการอบรมแก้ไขผู้ต้องขังในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษาอบรม ด้านการฝึกวิชาชีพ ด้านการให้บริการและสวัสดิการต่างๆ ซึ่งไม่สามารถที่จะจัดให้ผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้ผู้ต้องขังมีเวลาว่างมากทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน นอกจากนี้ความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำยังเป็นอุปสรรคต่อการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามหลักทัณฑวิทยาอีกด้วย

การแก้ไขภาวะแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ อาจจะทำให้ได้โดยการสร้างเรือนจำขึ้นใหม่ให้เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นได้ แต่การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้จะต้องใช้งบประมาณมากในการก่อสร้าง การซ่อมแซมบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือ รวมถึงการเพิ่มอัตรากำลัง ดังนั้นการแก้ไขด้วยวิธีนี้จึงไม่เป็นการประหยัด ในทางตรงกันข้ามการแก้ไขปัญหาความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำโดยวิธีการใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำไม่เพียงแต่จะประหยัดงบประมาณในการก่อสร้างเรือนจำแล้ว ยังประหยัดเงินในการดำเนินการของเรือนจำ เช่น ค่าอาหารผู้ต้องขัง และงบดำเนินการอื่นๆ ได้อีกทางหนึ่งด้วย

3. เป็นการประหยัดเศรษฐกิจ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำจะ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในหลายประการ ดังนี้

ประการแรก พิจารณาในแง่งบประมาณของรัฐ จากการศึกษาวิจัยในสหรัฐอเมริกา พบว่าโครงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน สามารถประหยัดงบประมาณของรัฐได้อย่างดี เนื่องจากมาตรการดังกล่าวจะช่วยลดภาระงบประมาณด้านงบประมาณ บำเหน็จงาน และงบประมาณ บุคลากร รวมถึงค่าอาหารของผู้ต้องขัง ทั้งนี้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าไปอยู่ใน ชุมชนอย่างเดิม โดยมีเงื่อนไขซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติ และแม้จะต้องใช้เจ้าหน้าที่ในการคุม ความประพฤติแต่ก็ใช้เพียงเล็กน้อย เพราะผู้ดูแลผู้กระทำความผิดอาจใช้อาสาสมัครทำงานแทน ได้

ประการที่สอง พิจารณาในแง่ตัวผู้กระทำความผิด การที่ผู้กระทำความผิดต้องถูก จำคุก จะทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสทำมาหากิน ขาดรายได้ในการหาเลี้ยงตัวเองและ ครอบครัว ขณะเดียวกันครอบครัวของผู้กระทำความผิดก็ต้องมาเยี่ยมส่งอาหารและของใช้ต่างๆ ให้กับผู้กระทำความผิดระหว่างอยู่ในเรือนจำ ซึ่งเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจจำนวนไม่น้อย”

การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ เป็นแนวคิดในลักษณะการใช้ รูปแบบหลากหลายลงโทษผู้กระทำความผิด (diversion programming in criminal justice) และ มุ่งใช้วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน (Community-Based Corrections) ที่สอดคล้อง กับปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมแห่งการกระทำความผิด และฐานความผิด แนวปฏิบัติดังกล่าวนี ้ได้รับความสนใจจากหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมในอารยประเทศอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากเหตุผลและข้อสนับสนุนดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การ ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้⁷

1. เพื่อเป็นการลดความเสียหายของโทษจำคุกระยะสั้น หรือลดบรยากาศในแก่ ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดหลุโทษจากการถูกคุมขังในเรือนจำ และเป็นการลดโอกาสในการเรียนรู้ หรือถ่ายทอดเทคนิคอาชญากรรมจากผู้ต้องขังที่เป็นอาชญากรอาชีพไปในที่สุด และยังสามารถ กลับเข้าสู่สังคมใช้ชีวิตได้ตามปกติ ไม่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุก หรือถูกตัดออกจากครอบครัว เพื่อนฝูงและสังคมซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา

⁷ ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2523), น. 570-571

2. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ปรับสภาพชีวิตในชุมชนอิสระให้ดียิ่งขึ้นโดยผู้กระทำความผิดจะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่คอยควบคุม สอดส่องดูแล และให้คำปรึกษาตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถปรับตัวเองในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ สามารถประกอบอาชีพทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ได้อยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งยังจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับทราบข้อมูลข่าวสารความเจริญก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่กลับไปติดต่อกับสังคมในเรือนจำอีก

3. เพื่อลดความแออัดยัดเยียดของสถานที่คุมขัง โดยเรือนจำควรเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่เป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งบุคคลนั้นควรต้องถูกควบคุมตัวไว้หรือตัดออกจากสังคมเป็นเวลานาน อันจะทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยมากขึ้น

4. เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐที่ต้องนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูผู้ต้องขังบางประเภทที่ไม่จำเป็น เช่น ผู้กระทำความผิดเล็กน้อย หรือกระทำความผิดโดยพลั้งพลาดไปหรือผู้ที่กระทำความผิดไปเพราะมีเหตุจำเป็นต่างๆ มิได้เกิดจากจิตใจชั่วร้าย ซึ่งหากใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคม ทำงานหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวต่อไปได้ ทำให้รัฐประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้กระทำความผิดประเภทนี้

ด้วยเหตุผลต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้แนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำได้พัฒนาวิธีการและขยายขอบเขตการบังคับใช้ออกไปอย่างรวดเร็ว มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non institutional Treatment) ดังกล่าว เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่นักอาชญาวิทยาและนักทฤษฎีวิทยาว่า “มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ” (Non-custodial Measures/Non-institutional Treatment)) หรือ “ทางเลือกของการใช้โทษจำคุก” (Alternative to Imprisonment) หรือ “การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน” (Community Treatment or Community Based Correction) และมีใช้ปฏิบัติอยู่ในประเทศต่างๆ หลายรูปแบบ⁸ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวปรากฏในมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำ

⁸ สมบูรณ์ ประสพเนตร, “มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ”, เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการเวทีความคิดเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย เรื่อง ปัญหาคนล้นคุก:วิกฤตยุติธรรมที่ต้องแก้ไข , เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2543 ณ ห้องพิมานเมฆ โรงแรมเดอะแกรนด์, น.1-2.

ความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures)

2.2 หลักการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด

ปัจจุบันแนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดมุ่งไปสู่การแก้ไขและช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างบูรณาการมากกว่าการลงโทษเพื่อให้เจ็บปวด และผู้กระทำความผิดออกจากสังคม และการลงโทษนั้น ต้องให้มีผลต่อการลดจำนวนอาชญากรรม ลดโอกาสหรือความเสี่ยงในการกระทำความผิด ลดความเสี่ยงของเหยื่ออาชญากรรม และสร้างความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยของสังคม

การลงโทษผู้กระทำความผิดที่ใช้กันอยู่ในนานาประเทศมีหลากหลายวิธี ได้แก่ การประหารชีวิต การลงโทษแก่ร่างกาย (corporal punishment) การลงโทษทางการเงิน (monetary sanctions) ได้แก่ โทษปรับ การชดเชยค่าเสียหาย การจ่ายค่าทดแทน เป็นต้น การห้ามปฏิบัติต่างๆ (various types of prohibitions)

สำหรับประเทศไทย กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจในการลงโทษจำคุกมาก ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 บัญญัติว่า โทษสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน แม้ว่ากฎหมายจะเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจเลือกโทษจำคุก โดยรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ โดยกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ก็ตาม แต่โทษจำคุกก็ยังเป็นมาตรการที่ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทำให้มีผู้กระทำความผิดจำนวนมากที่ไม่สมควรจะใช้โทษจำคุกหลงเข้ามาในระบบเรือนจำ เรือนจำจึงเป็นที่รวมของผู้กระทำความผิด ทั้งที่เป็นคนร้ายและคนที่พลั้งพลาดเกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

เรือนจำควรเป็นสถานที่ควบคุมผู้ร้ายสำคัญที่เป็นอันตรายต่อสังคมและต้องควบคุมตัวเพื่อมิให้ก่อความเดือดร้อนต่อสังคมภายนอก ในทางตรงกันข้าม ผู้กระทำความผิดในความผิดเล็กน้อยที่ไม่มีสันดานเป็นผู้ร้าย ผู้เสพยาเสพติด และผู้กระทำความผิดพลั้งพลาดที่ไม่ร้ายแรง ควรใช้วิธีการลงโทษทางเลือกอื่นๆแทนโทษจำคุก ซึ่งในนานาประเทศได้ใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษโดยใช้เรือนจำ ตามกล่าวข้างต้นในข้อที่ 2.1 การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เป็นมาตรการหนึ่งของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษโดยใช้เรือนจำ ที่ได้รับความนิยมกันมากในประเทศต่างๆ

มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด มีสาระสำคัญ คือ

- (1) เป็นมาตรการที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดประเภทต่างๆกัน
 - (2) เพื่อเลี้ยงการใช้โทษจำคุกและช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้เขาอยู่ในสังคมได้ด้วยควมมีมนุษยธรรม ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดยุคใหม่ ที่มุ่งไปสู่การแก้ไขฟื้นฟูเป็นสำคัญ
 - (3) เพื่อลดความแออัดของเรือนจำ ทำให้การบริหารงานของเรือนจำมีความคล่องตัวและทำการแก้ไขผู้กระทำความผิดในเรือนจำได้อย่างเหมาะสม
 - (4) ลดค่าใช้จ่ายในการใช้โทษจำคุก ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลและค่าใช้จ่ายพบว่าการคุมประพฤติมีประสิทธิผลในการแก้ไขผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับการลงโทษจำคุก ในขณะที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า จากการวิจัยหลายครั้งในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และหลายประเทศในยุโรป พบผลสอดคล้องต้องกันว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสอดส่องดูแล (supervision) ประสบความสำเร็จนั้นคือ สามารถแก้ไขผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดซ้ำ⁹
- จากหลักการข้างต้นผู้เขียนจึงให้ความหมายและคำจำกัดความเพื่อใช้ในวิทยานิพนธ์ดังนี้

“การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด” หมายความว่า การใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแบบอื่นๆโดยการไม่คุมขังตัวผู้กระทำความผิดในเรือนจำ กล่าวคือเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ขั้นตอนก่อนพิจารณาคดี ขั้นตอนพิจารณาคดีในศาลและรวมถึงขั้นตอนหลังจากมีคำพิพากษาลงโทษแล้ว

“ผู้กระทำความผิด” หมายความว่า บุคคลทุกคนที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดี พิจารณาคดี หรือลงโทษ หรือตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น ไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกกล่าวหา หรือนักโทษก็ตาม ต่อไปนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเรียกโดยย่อว่า “ผู้กระทำความผิด”

⁹ อังคณา บุญสิทธิ, “มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด”, วารสารยุติธรรม 14, น.13-16, 4 (พฤษภาคม 2542).

2.2.1 หลักการของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures)

2.2.1.1 แนวคิดของมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ

เริ่มจากองค์การสหประชาชาติได้ตระหนักว่า ผู้กระทำความผิดบางรายสามารถที่จะถูกปล่อยให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และมีความเชื่อมั่นว่าการหลีกเลี่ยงการควบคุมผู้กระทำความผิดเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการใช้ปฏิบัติต่อกระทำความผิดในชุมชน และเป็นประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้กระทำความผิดและสังคม ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ที่เรียกว่า “ข้อกำหนดโตเกียว” (The Tokyo Rules)¹⁰ เพื่อให้ประเทศสมาชิกรวมทั้งประเทศไทยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ข้อกำหนดโตเกียวนี มีแนวความคิดที่มุ่งเน้นให้มีทางเลือกอื่นเพื่อใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก เนื่องจากการจำกัดเสรีภาพของมนุษย์ต้องมีความเหมาะสมในมุมมองด้านความปลอดภัยของชุมชน การป้องกันอาชญากรรม ความเหมาะสมในเรื่องการแก้แค้นทดแทน การยับยั้งการเกิดอาชญากรรม และการทำให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของระบบงานยุติธรรมทางอาญานั้นเอง¹¹

ในข้อกำหนดโตเกียวได้กล่าวถึงมาตรการไม่ใช้เรือนจำว่าเป็นการตัดสินใจโดยผู้มีอำนาจในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยใช้ได้กับผู้ต้องหา จำเลย และผู้กระทำความผิด โดยมีการกำหนดเงื่อนไขให้บุคคลเหล่านี้ปฏิบัติแทนการจำคุก

มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures)

¹⁰ นางเยาว์ เขียวสอาด, “พนักงานคุมประพฤติจะปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจให้เป็นไปตาม The Tokyo Rules ได้อย่างไร”, วารสารกรมคุมประพฤติ 7, น.17, 1 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2543).

¹¹ “การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน”, เอกสารการประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 2/2544 โครงการศึกษาวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ สาขากระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

นอกจากจะเป็นการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำแล้ว ยังเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งทำให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่วางพื้นฐานการส่งเสริมการใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดและมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและหลีกเลี่ยงกระบวนการที่เป็นทางการหรือการพิจารณาของศาลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในขณะเดียวกันก็มุ่งสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น¹² ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวต่อผู้กระทำความผิดให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติ

2.2.1.2 เป้าหมายหลักของมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ

ข้อกำหนดโตเกียว มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแก้ไขผู้กระทำความผิด และขณะเดียวกันก็มุ่งสนับสนุนผู้กระทำความผิดให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามการใช้ข้อกำหนดโตเกียวนี้ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ รวมถึงจุดหมายและวัตถุประสงค์ของระบบงานยุติธรรมของประเทศนั้นๆ ด้วย และเมื่อมีการนำข้อกำหนดโตเกียวมาใช้แล้วชาติสมาชิกต้องพยายามให้มีความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้กระทำความผิด สิทธิของเหยื่อ และผลต่อสังคมเกี่ยวกับความปลอดภัยของชุมชนและการป้องกันอาชญากรรม

2.2.2 ขอบเขตของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด

มาตรการดังกล่าวมุ่งใช้บังคับกับบุคคลทุกคนทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดี พิเคราะห์คดี หรือถูกลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นในขั้นตอนของการกล่าวหาว่ากระทำความผิดขั้นฟ้องร้องของอัยการ กล่าวคือมาตรการในการไม่ควบคุมตัวใช้กับบุคคลทุกคนไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกกล่าวหา หรือนักโทษที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก

¹² อังศุเกติ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์, “ปัญหาการนำมาตรฐานขั้นต่ำในการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดขององค์การสหประชาชาติมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมไทย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547), น. 13.

โดยเรือนจำแล้วก็ตาม ซึ่งในที่นี้จะเรียกรวมโดยย่อว่า “ผู้กระทำความผิด” (offenders) รวมทั้งให้มีการนำมาตรการไปใช้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในด้านเชื้อชาติ ศิวิลี เพศ อายุ ภาษา ความเชื่อในทางศาสนา ความเห็นทางการเมือง ฐานะทางสังคม การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน แหล่งกำเนิดหรือสถานะอื่นใด¹³ มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดสามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน กล่าวคือ

1. การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดก่อนกระบวนการพิจารณาของศาล¹⁴ (Pre-trial Stage)

ในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดก่อนการพิจารณาในชั้นศาลไม่ว่าจะเป็นชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ เว้นแต่เป็นหนทางสุดท้ายที่ไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมและต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการสอบสวนความผิดตามข้อกล่าวหาตลอดจนเพื่อรักษาปลอดภัยและความสงบสุขของสังคม รวมทั้งความปลอดภัยของผู้เสียหายเป็นสำคัญ จึงควรที่จะควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้

ในกรณีที่มีการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ก็ต้องปฏิบัติด้วยความมนุษยธรรม รวมทั้งให้สิทธิแก่ผู้กระทำความผิดในการอุทธรณ์ต่อศาลหรือองค์กรอื่นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องชอบธรรมด้วย

2. การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในชั้นพิจารณาคดีในศาลและการลงโทษ (Trial and Sentencing Stage)

ในชั้นพิจารณาคดีศาลพึงพิจารณารายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงและความประพฤติของผู้กระทำความผิดทั้งในเรื่องประวัติการกระทำความผิด และพฤติการณ์การกระทำความผิดตลอดจนข้อมูลและความเห็นเกี่ยวกับวิธีการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดนั้น ในกรณีที่ศาลจะพิจารณากำหนดให้ใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวกับผู้กระทำความผิดว่าจะใช้มาตรการประเภทใดที่มีอยู่นั้น ต้องคำนึงถึงการบำบัดแก้ไขผู้กระทำความผิด การคุ้มครองสังคม และประโยชน์ของผู้เสียหาย ซึ่งศาลอาจถามความเห็นของผู้เสียหายตามสมควร

¹³ United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules), 1990.

¹⁴ อังกฤษ วิกิพีเดีย, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 12, น. 14.

3.การไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหลังจากมีคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษ (Post-sentencing Stage)

เมื่อมีการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการลงโทษจำคุกในเรือนจำก็อาจบรรเทาหรือลดโทษจำคุกได้ โดยใช้มาตรการต่างๆ มาลดการนำตัวผู้กระทำความผิดไปจำคุก เช่น การพักการลงโทษและการจัดให้มีบ้านกึ่งวิถี การอนุญาตให้ไปเรียนหนังสือหรือทำงานเป็นเวลา และรูปแบบที่หลากหลายของการปล่อยตัวโดยมีทัณฑ์บน เป็นต้น ซึ่งมาตรการต่างๆ ควรตรวจสอบได้โดยศาลหรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจโดยเฉพาะ และมาตรการไม่ควบคุมผู้กระทำความผิดควรได้รับการพิจารณาแต่เนิ่นๆ ที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดได้กลับคืนไปใช้ชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขโดยเร็ว

การใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดสามารถประยุกต์ใช้กับบุคคลทุกคนที่ถูกฟ้องร้อง อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีหรือการดำเนินการตามคำพิพากษา เมื่อประยุกต์ใช้แล้วจะต้องกระทำโดยปราศจากการแบ่งแยกในเรื่องของเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สัญชาติ คุณสมบัติหรืออื่นๆ การใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจะต้องมีความเหมาะสมกับสาเหตุและความรุนแรงของการกระทำความผิดตามบุคลิกภาพและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด โดยที่ระบบงานยุติธรรมต้องกำหนดขอบเขตกว้างๆ ของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด ตั้งแต่ขั้นก่อนฟ้องร้องจนถึงหลังการพิพากษาควรหลีกเลี่ยงกระบวนการที่เป็นทางการหรือการไต่สวนของศาลให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงการคุ้มครองทางกฎหมายและหลักนิติธรรม ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัว¹⁵

มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดมีวิธีการดังต่อไปนี้คือการว่ากล่าวตักเตือน (Verbal sanction) การไม่ฟ้องโดยมีเงื่อนไข (Condition discharge) การลงโทษทางสถานภาพ (Status penalties) การปรับหรือการลงโทษทางเศรษฐกิจ (Fine and monetary penalties) การริบทรัพย์สินหรือคำสั่งยึดทรัพย์ (Confiscation) การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อ (Restitution to the victim) การรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ (Suspended or deferred sentence) การคุมประพฤติ (Probation) การทำงานบริการสังคม (Community service) การส่งตัวไปปรับการรักษา (Referral an attendance center) การกักขังภายในบ้าน (House arrest) วิธีการอื่นๆ ที่เป็น

¹⁵ อังคณา บุญสิทธิ, “มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติสำหรับมาตรการการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด”, วารสารกรมคุมประพฤติ 5, น.34, 3 (เมษายน- มิถุนายน 2541).

การแก้ไขโดยไม่ใช้เรือนจำและการผสมผสานวิธีการต่างๆ เป็นต้น ในที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะ มาตรการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (House arrest with electronic Monitoring) ตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures) ซึ่งอยู่ในขอบเขตของวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้

การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย (House arrest) ตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures) เป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย โดยอาจจะทำการควบคุมตลอดเวลา และห้ามออกจากบริเวณที่อยู่อาศัยตลอดเวลา 24 ชั่วโมง หรืออาจถูกจำกัดในบางช่วงเวลา เช่น กลางวัน หรือกลางคืน เป็นต้น โดยจะใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) อุปกรณ์ติดตามผู้กระทำความผิด การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย (House arrest) เป็นมาตรการทางเลือกในการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความแออัดในเรือนจำ รวมทั้งเพื่อเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้ตามปกติ ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพการงาน ตลอดจนการใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว ทั้งนี้ ระหว่างที่ผู้กระทำความผิดอยู่ระหว่างการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นี้ ผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบำบัด ทำงานชดใช้สังคม ต้องเรียนหนังสือหรือเข้ารับการตรวจสอบเสพติด หรือแอลกอฮอล์ ตามเงื่อนไขที่กำหนดด้วยซึ่งพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้กระทำความผิดแต่ละคน โดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะออกติดตามสอดส่องผู้กระทำความผิดที่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดในคดีไม่รุนแรง ผู้ต้องขังหนุ่มและ ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพักการลงโทษ¹⁶

การควบคุมผู้กระทำความผิดในที่อยู่อาศัยถือเป็นบทลงโทษในชุมชนอย่างหนึ่งที่นิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ในสหรัฐอเมริกา เริ่มใช้เป็นครั้งแรกที่เมือง Kenton รัฐเคนตักกี ให้กับผู้ป่วยหรือมีความบกพร่องทางจิตหรือผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ติดสุรา ซึ่งเป็นโทษที่ไม่ได้ใช้ความรุนแรง ที่นิยมใช้กันอยู่มี 2 แบบคือ แบบสำหรับใช้ในขั้นก่อนส่งตัวไปจำคุกหรือขังในเรือนจำ (Front-Door

¹⁶ วีรพงษ์ บุญญภาส, “การคุมขังผู้ต้องโทษนอกเรือนจำโดยอาศัยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์:อนาคตใหม่ของการลงโทษ”, วารสารอัยการ, ปีที่11, ฉบับที่129, น.9-11 (กันยายน-ตุลาคม 2531).

Program) และแบบสำหรับใช้ในขั้นต่อจากการลงโทษจำคุกและได้รับการพักการลงโทษ (Back-Door Program)

นอกจากนี้ การควบคุมผู้กระทำความผิดในที่อยู่อาศัยเป็นบทลงโทษที่มีความยืดหยุ่นมากที่สุด ระยะของการลงโทษอาจสั้นเพียงไม่กี่ชั่วโมงจนถึงนานเป็นเวลาหลายปี อาจนำมาใช้ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ใช้แทนการลงโทษจำคุกโดยศาลเป็นผู้ออกคำสั่ง ใช้เป็นกลไกการปล่อยตัวจากเรือนจำอย่างมีเงื่อนไขภายใต้การคุมประพฤติของฝ่ายบริหาร หรือใช้เป็นบทลงโทษระดับกลาง (Intermediate Punishment) ก็ได้โดยจะมีหรือไม่มีบทลงโทษอย่างอื่นร่วมด้วยก็ได้ การลงโทษเช่นนี้ สามารถควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่ควบคุม (site) ที่เรียกว่า “Home” หรืออาจกักขังไว้ในบ้านจริงๆ ช่วงระยะเวลาหนึ่งเช่นในตอนเย็นและค่ำ และในวันสุดสัปดาห์ ตลอดจนการให้ทำงานหรือฝึกอาชีพเป็นระยะเวลาที่แน่นอนเฉพาะในวันทำการ (week-days) ก็ได้¹⁷

การควบคุมผู้กระทำความผิดในที่อยู่อาศัยเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นต่อการป้องกันผลกระทบอันเนื่องมาจากสภาพผู้ต้องขังล้นเรือนจำพร้อมกับให้โอกาสแก้ไขฟื้นฟู โดยการฝึกอบรมและพัฒนาตัวเองในชุมชน โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยจะถูกสั่งให้ทำงานในเวลากลางวันและให้อยู่ในเคสสถานหรือสถานที่ที่ถูกกำหนดให้อยู่ในเวลากลางคืน โดยวิธีการนี้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพผิดกฎหมายตามที่ตนถนัดได้¹⁸

ประเทศไทยในฐานะชาติสมาชิก ได้มีการนำมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ สำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัวมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ซึ่งกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การประชาชาติไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดปลีกย่อยของมาตรการการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัยโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (House arrest with electronic monitoring) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ ดังนั้น ชาติสมาชิก

¹⁷ รวีวัฒน์ ขวมณีนันท์, “มาตรการหลักเล็งการควบคุมผู้กระทำความผิดตามข้อกำหนดโตเกียว: การนำมาใช้ในประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2544), น. 23-24.

¹⁸ Norval Morris and Micheal Tony, “ Between prison”, Taward a comprehensive punishment system, pp.212-214.

แต่ละประเทศต้องแสวงหาหลักการและวิธีการปฏิบัติ ให้เป็นที่ยอมรับและมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมของตนด้วย¹⁹

2.3 หลักการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring)

การนำระบบเรือนจำมาเป็นมาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ได้มีพัฒนาการมากกว่า 2 ศตวรรษโดยหวังกันว่า การใช้ระบบเรือนจำจะเป็นมาตรการลงโทษที่มีมนุษยธรรมและให้ประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการลงโทษแบบดั้งเดิม แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความเชื่อมั่นของสังคมต่อระบบเรือนจำเริ่มลดน้อยลง เพราะระบบเรือนจำได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางลบต่อตัวผู้กระทำความผิดเองและสังคมส่วนรวม อาทิ ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ปัญหาสภาพลักษณะและการยอมรับของสังคมที่มีต่อผู้กระทำความผิด ปัญหาการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร ปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากรของทางเรือนจำ และปัญหาการเรียกร้องด้านสิทธิมนุษยชนในเรือนจำ ดังนั้น ในระยะหลัง จึงเกิดการตื่นตัวในความคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน การลดการใช้โทษจำคุก และการใช้วิธีการลงโทษแบบอื่นแทนการจำคุก ทั้งนี้โดยมุ่งที่จะหันเหผู้กระทำความผิดออกไปจากกระบวนการยุติธรรม²⁰

การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมือระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เป็นมาตรการหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการใช้เรือนจำ ซึ่งได้ถูกคิดค้นขึ้นในช่วงทศวรรษ 1960 – 1970 โดยเป็นส่วนหนึ่งจากการคิดค้นของ Dr. Ralph Schwitzgebel คณะกรรมการในการทดลองด้านจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard ซึ่งต้องการประดิษฐ์อุปกรณ์ที่มีประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งมีราคาไม่แพงและสามารถใช้เป็นทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดอันจะมีประโยชน์ต่อบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบวนการยุติธรรมและสังคมทั่วไป แล้วในค.ศ.1964 Dr. Ralph Schwitzgebel ได้พัฒนาวิทยุที่ส่งข้อมูลโดยบุคคลสามารถสวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าวได้ โดยมีความสามารถในการส่งสัญญาณเป็นระยะทาง 400 เมตร และสามารถกำหนดสถานที่ตั้งของผู้ที่สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าวได้ แม้ว่าอุปกรณ์ดังกล่าวจะได้มีการจดสิทธิบัตรใน ค.ศ. 1969 แต่อุปกรณ์ ดังกล่าวได้นำมาใช้อย่างจริงจัง หลังจากนั้นประมาณ 20 ปี

¹⁹ อังคณา บุญสิทธิ, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 9*, น.17.

²⁰ สุมนทิพย์ จิตสว่าง และ จุฑิตยา เพชรมณี, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 6*, น.13.

หลังจากนั้น ได้มีการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร และ ประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นสำคัญ²¹

ใน ค.ศ. 1977 ผู้พิพากษา (Jack Love) ชาวอเมริกันในเมือง Albuquerque มลรัฐนิวเม็กซิโก ได้รับแรงกระตุ้นจากการดู Spiderman (ไอ้แมงมุม) ในการนำอุปกรณ์ที่สามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาใช้ และได้ชักชวนให้ผู้เชี่ยวชาญ (Michael Goss) ของบริษัทในการออกแบบและผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ใน ค.ศ.1983 จึงกล่าวได้ว่า ผู้พิพากษาพิพากษา Jack Love ได้พิพากษาคดีให้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้สำหรับผู้กระทำความผิดเป็นคนแรกในเมือง Albuquerque โดยเป็นผู้พิพากษาของศาลที่ได้มีคำสั่งแรกของโลกให้มีการติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษเพื่อเฝ้าติดตามพฤติกรรม²²

หลังจากนั้นก็มีการนำแนวคิดในการใช้ที่อยู่อาศัยเป็นที่ควบคุมผู้กระทำความผิดโดยอาศัยระบบอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาช่วย เพื่อช่วยลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน รวมทั้งเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้ใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติ ซึ่งต่อมาเมือง Palm Beach และ Florida ได้พัฒนาการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในการนำไปใช้สำหรับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษ ตลอดจนการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการลดความแออัดยัดเยียดของผู้ต้องขังในเรือนจำ และรู้จักกันในนามของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ติดตามอย่างใกล้ชิด “tagging”²³

โดยโครงการในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการนำมาใช้เป็นจำนวนมากในสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากใน ค.ศ.1988 มีผู้กระทำความผิดจำนวน 2,300 คน ในจำนวน 32 มลรัฐที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต่อมาหลังจากนั้นเป็นเวลา 10 ปี มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากในเดือนมกราคม ค.ศ.1998 มีผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 95,000 คน และต่อมาได้มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพิ่มมากถึง 40 เท่า นอกจากนี้ ในปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใน

²¹ เฟิงอ้าง.

²² เฟิงอ้าง.

²³ เฟิงอ้าง, น. 14.

การควบคุมผู้กระทำความผิดทุกมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่อมามาตรการดังกล่าวนี้ได้รับความนิยมกันมากในประเทศออสเตรเลีย และประเทศในแถบยุโรป²⁴

2.3.1 ความหมายของการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (house arrest with electronic monitoring) คือ²⁵ การคุมขังหรือจำกัดบริเวณผู้ต้องโทษในความผิดไม่ร้ายแรง (non-violent felonies) ไว้ในสถานที่หนึ่งสถานที่ใด ซึ่งมีโซ่เรือนจำ (jail or prison) โดยผู้ต้องโทษมีเสรีภาพที่จะใช้ชีวิตอย่างคนทั่วไปภายในบริเวณที่ถูกจำกัดนั้น ทั้งนี้โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือตรวจสอบมิให้ผู้ต้องโทษออกไปนอกบริเวณ โดยส่วนมากจะจำกัดบริเวณไว้ในที่อยู่อาศัยคือบ้าน ซึ่งรวมไปถึงสถานพยาบาลและสถานที่อื่นๆ ด้วย (house, apartment, hospital, hospice, nursing center, halfway house, group home and residential treatment center) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กจะผูกติดไว้กับตัวของผู้ต้องโทษ โดยทำเป็นเข็มขัดหรือกุญแจ (electronic bracelet or anklet) ติดไว้กับข้อมือหรือข้อเท้า ซึ่งอุปกรณ์นี้จะทำงานสัมพันธ์กับตัวรับสัญญาณ (Transmitter) ซึ่งติดตั้งไว้ในที่อยู่อาศัย ผู้ต้องโทษจะออกห่างจากรัศมีของตัวรับสัญญาณได้ไม่เกินที่กำหนดไว้ เช่น 100-150 ฟุต หากผู้ต้องโทษออกห่างเกินที่กำหนดตัวรับสัญญาณจะส่งสัญญาณไปยังสำนักงานควบคุม เจ้าหน้าที่จะทราบทันที จากนั้นจะทำการสอบสวน หากพบว่าผู้ต้องโทษออกจากบริเวณโดยตั้งใจก็จะถูกนำตัวเข้ารับโทษในเรือนจำและอาจถูกเพิ่มโทษในความผิดฐานหลบหนี

เบญจะ เพ็งดิษฐ์²⁶ ได้ให้ความหมายการคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัย โดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ว่า เป็นการใช้สถานที่ที่กำหนดเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษโดยมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปกรณ์ตรวจสอบการควบคุม ผู้กระทำความผิดมีทั้งที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมในการใช้วิธีการดังกล่าวนี้ และไม่ต้องเสียด้วย นอกจากนี้ในบางรายยังอาจต้อง

²⁴ เพิ่งอ้าง.

²⁵ Mark Neikirk, "Electronic Wardens Could Reduce Jail Overcrowding," Kentucky Post (27 December, 1984), p.24.

²⁶ เบญจะ เพ็งดิษฐ์, "การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์", (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2531), น. 29.

ทำงานสาธารณะให้ชุมชนหรือบริจาคเงินช่วยองค์การสาธารณะ หรือต้องทำงานเลี้ยงชีพ หรือเข้ารับการรักษาอีกด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเงื่อนไขที่ศาลมีอำนาจกำหนดขึ้นประกอบการใช้การควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ในที่ที่กำหนดบางรัฐ เช่น Kentucky ผู้กระทำความผิดที่ใช้การควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนดจะต้องรับโทษนานกว่ารับโทษในเรือนจำ แต่ในบางรัฐ เช่น Florida จะรับโทษน้อยกว่าโทษในเรือนจำ²⁷

อรอนพ สุจริตจันทร์²⁸ ได้ให้ความหมายว่า การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำด้วยการควบคุมหรือจำกัดบริเวณผู้กระทำความผิดในคดีความผิดเล็กน้อยหรือคดีความผิดที่ไม่ร้ายแรงไว้ในสถานที่หนึ่งใดที่มีใช้เรือนจำและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขภายในบริเวณที่ถูกจำกัด โดยมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปกรณ์ในการควบคุมและตรวจสอบ ผู้กระทำความผิดจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งศาลจะใช้ดุลยพินิจพิจารณากำหนดเงื่อนไขตามความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดเป็นรายกรณี หากผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดจะต้องเข้ารับโทษในเรือนจำ

สรุปได้ว่า การให้ความหมายของการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นั้น แม้จะใช้ถ้อยคำต่างกันแต่มีสาระสำคัญคล้ายคลึงกันว่า เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำและใช้มาตรการเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ จำกัดบริเวณของผู้กระทำความผิดโดยผู้กระทำความผิดยังใช้ชีวิตได้อย่างปกติในบริเวณที่จำกัด

2.3.2 การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมหรือกักขังในกระบวนการยุติธรรม

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) หมายถึง อุปกรณ์ในการควบคุมผู้กระทำความผิด ซึ่งประกอบด้วยตัวอุปกรณ์ส่งสัญญาณ (Transmitter Device) ซึ่งโดยส่วนใหญ่

²⁷ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, “รายงานสรุปประชุมปฏิบัติการวิจัยโครงการ 2 การกักขังและใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ควบคุมผู้ต้องโทษในสหรัฐอเมริกา”, 13 มิถุนายน 2531.

²⁸ อรอนพ สุจริตจันทร์, “ศึกษาทัศนะของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมต่อการนำวิธีการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), น. 27.

จะนิยมใช้ติดตัวผู้กระทำความผิดมีลักษณะคล้ายนาฬิกาข้อมือ หรือสายหนังรัดข้อมือข้อเท้าตัวอุปกรณ์รับสัญญาณ (Receiver Unit) และศูนย์ควบคุมกลาง (Monitoring Center) ซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมและสอดส่องตัวผู้กระทำความผิดให้อยู่ภายในสถานที่และเวลาที่กำหนด อาทิการควบคุมตัวในบ้าน สถานที่พักอาศัย หรือสถานที่อื่นๆ ที่มีความเหมาะสมแทนการจำคุกผู้กระทำความผิดในเรือนจำ

2.3.2.1 การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ติดตามตัวผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน²⁹

1) ก่อนมีคำพิพากษา (Pre-Trial)

มักใช้กับจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อจุดประสงค์ในการติดตามผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้มาปรากฏตัวต่อศาลตามวันนัด และช่วยป้องกันการก่ออาชญากรรมอื่นๆ ได้ ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะใช้เพื่อการสังเกตเฝ้าระวังเป็นหลัก ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา

2) ทางเลือกในการลงโทษ หรือ การใช้แทนการจำคุก (Primary Sentencing)

ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดแทนที่จะส่งตัวเข้ารับการควบคุมในเรือนจำและทัณฑสถาน ด้วยการเปลี่ยนเป็นการควบคุมที่บ้านแทน ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย

3) การใช้ภายหลังจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง (Post-Prison)

ใช้เพื่อการเตรียมตัวระยะสุดท้ายของโทษจำคุก โดยการพักการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์

²⁹ สุมนทิพย์ จิตสว่าง และ ลูติยา เพชรมณี , “โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด”, เอกสารวิจัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549, น.14-15.

2.3.2.2 วัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์หลักของการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ

- 1) การใช้เพื่อการควบคุม (Detention) เป็นการใช้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมตัวในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน
- 2) การใช้เพื่อเป็นการจำกัด (Restriction) เป็นการใช้เพื่อจำกัดมิให้บุคคลเข้าไปในเขตพื้นที่ที่กำหนด หรือเข้าถึงตัวบุคคลอื่นที่กำหนด เช่น ใจท์ เหยื่อ หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นคู่คดี
- 3) การใช้เพื่อการสังเกตเฝ้าระวัง (Surveillance) เป็นการใช้เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามความเคลื่อนไหวบุคคลได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง

2.3.2.3 ระบบเทคโนโลยีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว³⁰

ระบบหลักแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ระบบรอการตรวจสอบ (Passive System)

เป็นระบบที่ผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ถูกติดต่อจากเจ้าหน้าที่โดยผ่านทางระบบโทรศัพท์เพื่อเป็นการตรวจสอบตำแหน่งของผู้กระทำความผิดว่าอยู่ในที่ที่กำหนดหรือไม่ โดยระบบนี้จะใช้เพื่อจุดประสงค์ในการควบคุมเท่านั้น ซึ่งระบบนี้จะให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดต่อไปยังระบบควบคุมส่วนกลาง โดยการโทรศัพท์ไปคุยกับเจ้าหน้าที่โดยตรง รวมทั้งการตรวจสอบการเสกสุราหรือยาเสพติดได้จากระบบนี้

- 2) ระบบเชิงรุก (Active System)

เป็นระบบที่ผู้กระทำความผิดจะต้องสวมอุปกรณ์ที่สามารถส่งสัญญาณและมีอุปกรณ์ส่งต่อสัญญาณติดตั้งไว้ในบ้าน เพื่อส่งสัญญาณมาที่ศูนย์ควบคุมกลาง โดยระบบนี้จะใช้เพื่อการควบคุม จำกัด และสังเกตเฝ้าระวัง ระบบนี้จะส่งสัญญาณไปที่ผู้ถูกควบคุม ถ้าหากผู้กระทำความผิดมีการออกนอกพื้นที่ที่กำหนดจะมีการส่งสัญญาณเตือนไปยังผู้กระทำความผิด ซึ่งระบบนี้จะมีการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับโทรศัพท์ ระบบนี้เหมาะสำหรับผู้กระทำความผิดในคดีการใช้ความ

³⁰ เฟื่องอ้าง , น.16-17.

รุนแรงในครอบครัว โดยจะมีการกำหนดพื้นที่ห้ามผู้กระทำความผิดเข้าใกล้เหยื่อ ซึ่งมีการติดอุปกรณ์สัญญาณไว้ที่เหยื่อด้วยเช่นเดียวกัน หากผู้กระทำความผิดเข้าใกล้เหยื่ออาชญากรรมจะมีการส่งสัญญาณเสียงดังไปยังเหยื่ออาชญากรรม และจะมีสัญญาณเตือนไปยังผู้กระทำความผิดจากศูนย์ควบคุมกลาง

3) ระบบการหาตำแหน่งโดยใช้ดาวเทียม (Global Positioning System)

เป็นระบบที่ติดอุปกรณ์เคลื่อนที่ไว้กับตัวผู้กระทำความผิดและใช้ดาวเทียมร่วมกับสถานีภาคพื้นดินในการตรวจหาตำแหน่งของผู้กระทำความผิด โดยระบบนี้จะใช้เพื่อการควบคุมจำกัด และสังเกตเฝ้าระวังโดยระบบการหาตำแหน่งโดยใช้ดาวเทียม The Global positioning system (GPS) ได้ถูกนำมาใช้ในระบบทหาร ซึ่งได้ประยุกต์ใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดที่สามารถติดตามตัวได้ 24 ชั่วโมง สามารถติดตามตัวได้ว่าผู้กระทำความผิดอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ที่เหมาะสมหรือไม่

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประสิทธิภาพในการทำงานของระบบนี้มีประสิทธิภาพสูง แต่มีข้อเสียคือ ค่าใช้จ่ายของอุปกรณ์นี้ค่อนข้างมีราคาแพง ประมาณ 30 – 40 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อวัน รวมทั้งอุปกรณ์ที่ติดกับตัวผู้กระทำความผิดที่แตก หรือพังได้ง่าย และการซ่อมแซมหรือการทดแทนด้วยอุปกรณ์ชุดใหม่ค่อนข้างมีราคาแพงประมาณ 1,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ

ตัวอย่างการแจ้งการละเมิดกฎการควบคุมตัวด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์³¹

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ละเมิดกฎการควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จะถูกเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางแจ้งเตือน โดยการละเมิดกฎประกอบด้วย การพยายามทำลายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การเข้าไปในสถานที่ที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่แตกต่างจากที่ได้แจ้งไว้ในตารางเวลากิจวัตรประจำวัน เช่น การหยุดเรียน หยุดทำงาน รวมถึงการตรวจสอบลมหายใจพบว่ามีการดื่มสุรา และการไม่กลับบ้านหรือที่พักตามกำหนดเวลา ตลอดจนการไม่สามารถติดต่อผู้กระทำความผิดได้ เช่น โทรศัพท์สายไม่ว่างหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโทรศัพท์ไม่สามารถใช้งานได้

การสิ้นสุดการใช้ระบบการควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้กระทำความผิด³² เกิดขึ้นในกรณีดังต่อไปนี้ การทำลายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การมีไว้ครอบครองหรือเสพยาเสพติดหรือสุรา หรือการปฏิเสธการตรวจค้นต่อบุคคล ที่พักอาศัยหรือยานพาหนะ รวมถึง

³¹ สมุนทิพย์ จิตสว่าง และ จูติยา เพชรมุณี, เพิ่งอ้าง , น. 26.

³² เพิ่งอ้าง , น. 26.

การปฏิเสธการตรวจปัสสาวะหรือสารเสพติด และการปฏิเสธไม่ยอมจ่ายเงินในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือกรณีการสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือของทางครอบครัวต่อการแก้ไขฟื้นฟู หรือกรณีสิ้นสุดการทำงาน ตลอดจนการประกอบอาชญากรรมเพิ่มในขณะถูกควบคุม

ประโยชน์ของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิด³³ เช่น ผู้กระทำความผิดจะถูกตรวจตราความประพฤติตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุละเมิดกฎข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้ตลอดเวลา และการแจ้งหรือการปฏิบัติต่อผู้ละเมิดกฎข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้ได้ตลอดเวลา รวมถึงเมื่อได้ตกลงกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่แล้ว ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ละเมิดกฎที่ได้ตกลงไว้ เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้ทันที ตลอดจนการเข้าร่วมโปรแกรมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้กระทำความผิดและครอบครัวอันเป็นการช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และป้องกันการกระทำความผิดของผู้ถูกควบคุม

จากระบบดังกล่าวข้างต้นเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดทำให้สามารถป้องกันสังคมจากการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดในระหว่างการคุมประพฤติการพักการลงโทษ นอกจากนี้เป็นการให้สังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอันเป็นการคืนคนดีกลับสู่สังคมได้อย่างแท้จริง

2.4 ข้อดีข้อเสียของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด

2.4.1 ผลกระทบต่อตัวผู้ต้องโทษและสังคม

1) ข้อดีของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด

การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดกลับไปใช้ชีวิตในชุมชนซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน อันเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบของสังคมที่มีต่อปัญหาอาชญากรรมด้วย ทั้งเป็นการลดปัญหาความแออัดยัดเยียดในเรือนจำและผลกระทบจากการจำคุกในเรือนจำ เช่น ลดการตีตราของผู้กระทำความผิด จากการถูกตีตราว่าเป็นคนชั่วร้ายที่ตระวาง ทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เนื่องจากผู้กระทำความผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกันกับครอบครัวได้ และเป็นการลดความเครียดของผู้กระทำความผิดจากการถูกควบคุมในเรือนจำ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการควบคุมที่เข้มงวดกว่าการควบคุมโดยการใช้อุปกรณ์

³³ สุนทวิทย์ จิตสว่าง และ วิจิตยา เพชรมณี, เพิ่งอ้าง, น. 27.

อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการลดความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ อันเป็นการลดความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการเหมือนการถูกจำคุกในเรือนจำ ทำให้เจ้าหน้าที่และผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน³⁴

จากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนำตัวผู้กระทำความผิดกลับไปใช้ชีวิตในชุมชน ทำให้ผู้กระทำความผิดได้พัฒนาศักยภาพ โดยมีโอกาสในการเรียนหนังสือ หรือฝึกอาชีพ ตลอดจนการเข้าร่วมโปรแกรมในการบำบัด หรือกิจกรรมทางสังคมที่มีความสนใจได้มากกว่าการถูกจำคุกในเรือนจำ จึงเป็นการลดภาระของรัฐบาลด้วย เนื่องจากการผู้กระทำความผิดสามารถทำงานเลี้ยงชีพและครอบครัวได้ ทั้งยังเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่สังคม เนื่องจากผู้กระทำความผิดจะถูกตรวจตราความประพฤติตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ในการรับแจ้งเหตุการณ์ละเมิดกฎข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้ตลอดเวลา และการแจ้งหรือปฏิบัติต่อผู้ละเมิดกฎข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้ตลอดเวลา โดยในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ละเมิดกฎที่ได้ตกลงไว้ เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้ทันที ทั้งการแนะนำโปรแกรมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้กระทำความผิดและครอบครัวอันเป็นการช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และป้องกันการกระทำความผิดของผู้ถูกควบคุมโดยการตรวจสอบการออกนอกเส้นทางที่กำหนดในโปรแกรมกักตัวประจำวันได้ตลอดเวลา³⁵

2) ข้อเสียของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด

การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดทำให้ผู้กระทำความผิดได้กลับไปใช้ชีวิตกับครอบครัวของผู้กระทำความผิดเอง ซึ่งทำให้ครอบครัวของผู้ที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จะประสบกับความเครียดได้ เนื่องจากการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายจากการเข้าร่วมโปรแกรมการถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งยังถูกรบกวนเวลาส่วนตัวของครอบครัว เช่น การได้รับโทรศัพท์ที่รบกวนในยามดึก ตลอดจนการสุ่มตรวจจากเจ้าหน้าที่ในสถานที่พักอาศัยอันส่งผลให้ครอบครัวผู้กระทำความผิดถูกรบกวนเวลาส่วนตัวและจากผลการวิจัยของประเทศกลุ่มตัวอย่างบางประเทศได้แสดงให้เห็นว่า การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด อาจส่งผลต่อการทำลายความเชื่อมั่นในตนเองของผู้ถูกควบคุม เนื่องจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นคนในสังคมทราบว่า

³⁴ เฟิงอ๋าง , น. 98-99.

³⁵ เฟิงอ๋าง , น.207-209.

ตนเองได้กระทำความผิดและกำลังถูกคุมประพฤติ โดยผู้กระทำความผิดบางส่วนอาจมองว่าการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวเป็นการทำลายชื่อเสียงของผู้กระทำความผิดและครอบครัว เนื่องจากชุมชนที่ผู้กระทำความผิดอาศัยอยู่อาจทราบได้ว่าผู้กระทำความผิดกระทำความผิดและกำลังถูกคุมประพฤติซึ่งความเครียดที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อผู้กระทำความผิดถูกบังคับให้ใช้เวลาที่มากขึ้นกว่าปกติในบ้านหรือที่พักอาศัย³⁶

2.4.2 ระดับความเหมาะสม (Degree of Fit) เพื่อลงโทษผู้ต้องโทษ³⁷

1) ข้อดี การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจะเห็นได้ว่าเป็นมาตรการลงโทษแนวใหม่ที่สามารถปรับใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างเฉพาะราย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการแก้ไขซึ่งย่อมแตกต่างกันในแต่ละบุคคล การเลือกใช้โปรแกรมต่างๆ เช่น การคุมขังตลอด 24 ชั่วโมง การคุมขังเฉพาะกลางวันหรือเฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง การกำหนดเงื่อนไขประกอบเช่นต้องทำงาน ต้องเข้ารับการศึกษ ต้องเข้ารับการรักษาบำบัด ทำให้สามารถเลือกใช้กับผู้ต้องโทษได้เหมาะสมยิ่งขึ้นกว่าการคุมขังในเรือนจำซึ่งจะปฏิบัติต่อนักโทษแตกต่างกันไม่ได้ สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมจะมีส่วนแก้ไขดัดแปลงผู้กระทำความผิดได้ดีกว่า ขณะเดียวกันก็ยังสามารถแยกผู้กระทำความผิดออกจากชุมชนได้ในบางขณะและบางสถานการณ์ หากใช้มาตรการเมตตาปราณี โดยการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดอย่างมีได้ลงโทษเลย ในกรณีที่เกิดปัญหาเฉพาะรายขึ้นก็ยังสามารถกลับไปใช้การลงโทษในเรือนจำได้ หรือจะปรับโปรแกรมของ House Arrest ใหม่ให้เหมาะสมก็ได้

2) ข้อเสีย มาตรการนี้จะมีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเท่านั้น ในความผิดอุกฉกรรจ์หรือร้ายแรง การลงโทษโดยคุมขังไว้ในที่มั่นคงแข็งแรง เช่น เรือนจำ ยังมีความจำเป็นทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดและสังคม

³⁶ เฟิงอ๋าง , น. 98-100.

³⁷ เบญจะ เฟิงดิษฐ์, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 26 , น. 73.

2.4.3 ขั้นตอนของการนำไปใช้ (Staging Sequence) ในกระบวนการยุติธรรม³⁸

1) ข้อดี มาตรการนี้จะมีความยืดหยุ่นสูงมาก จนอาจกล่าวได้ว่าสามารถนำมาใช้ได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมในชั้นสอบสวน การควบคุมในชั้นพิจารณา การปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข วิธีการเพื่อความปลอดภัย การรอกการลงโทษโดยคุมประพฤติ การใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น จนไปถึงการพักการลงโทษโดยคุมประพฤติ การปรับใช้โปรแกรมและหน่วยงานรับผิดชอบที่เหมาะสม จะทำให้มาตรการนี้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง

2) ข้อเสีย อาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งยังมิได้รับการพิสูจน์ว่าเขาเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ เพราะมาตรการนี้เป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง

2.4.4 ปัจจัยริเริ่มเพื่อใช้ (Flexibility of Initiation)³⁹

1) ข้อดี ทั้งศาลและจำเลยหรือผู้กระทำความผิดสามารถเป็นผู้ริเริ่มใช้ได้ทั้งสองฝ่าย ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรจะใช้มาตรการนี้ก็กำหนดเงื่อนไขต่างๆ ประกอบได้อย่างเหมาะสมตามกฎหมายเพื่อผลที่จะแก้ไข ดัดแปลงและป้องกันสังคมไปในขณะเดียวกัน ส่วนกรณีการริเริ่มโดยผู้กระทำความผิดนั้นก็อาจเป็นเพราะปัญหาที่ตัวเอง เช่น อายุมาก เจ็บป่วย เป็นโรคเรื้อรังที่ต้องรับการรักษาอย่างสม่ำเสมอ มีอาการทางจิตไม่ปกติรวมทั้งพวก Mercy Killers ก็ควรที่จะให้ House Arrest

2) ข้อเสีย คือ อาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลที่จะเลือกหรือสั่งใช้ได้ ภาวะและเงื่อนไขเกี่ยวกับครอบครัว ที่อยู่อาศัย ฐานะของผู้กระทำความผิดและความเจริญของท้องถิ่น ทำให้ใช้มาตรการใหม่นี้ได้อย่างไม่ทั่วถึงและเสมอกัน

³⁸ เฟิงอ๋าง, น. 73-74.

³⁹ เฟิงอ๋าง, น. 75-76.

2.4.5 การยอมรับต่อการนำไปใช้ (Expectation of Adoption)

1) ข้อดี การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพราะสามารถแยกผู้กระทำความผิดออกจากถนนและทำงานภายใต้การควบคุมแทนการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปโดยไม่มีมาตรการใดๆ และการผูกมัดผู้กระทำความผิดไว้กับ Social Norm จะทำให้การแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ผลดีและผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้เหมือนเดิม เช่น รายงานการติดตามผลผู้กระทำความผิดในรัฐ Kentucky ปรากฏว่าหลังการพ้นโทษแล้วผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษโดย House Arrest ได้รับการจ้างงานถึง 63% ในขณะที่ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษโดย Jail Incarceration จะได้รับการจ้างงานเพียง 16% ⁴⁰

2) ข้อเสีย แต่ประเด็นเรื่องการยอมรับของสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต่อการนำมาตรานี้ไปใช้นั้น อาจทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่ารัฐกำลังขยายเครือข่ายการควบคุมเข้าไปในบ้านซึ่งควรเป็นสถานที่สุดท้ายของประชาชนที่ปลอดภัยและได้รับความคุ้มครองโดยรัฐไม่เข้ามาเกี่ยวข้องสอดส่องควบคุมดังแนวความคิดของ Anglo-American ที่ว่า “A man's home is his castle”⁴¹ นอกจากนั้นยังอาจทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่ารัฐกำลังสร้างรูปแบบการลงโทษขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการให้ความเมตตาปราณีแก่ผู้กระทำความผิดอย่างมาก ซึ่งมีอิทธิพลกับการยอมรับต่อการนำไปใช้ในระยะเริ่มแรกอย่างยิ่ง

2.4.6 ค่าใช้จ่าย (Findings and Costs)

ในต่างประเทศเช่น ในสหรัฐอเมริกาจะพบว่าค่าใช้จ่ายในการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จะถูกกว่าการใช้เรือนจำ โดยค่าใช้จ่ายในการควบคุมผู้ต้องขังในเรือนจำเฉลี่ยวันละ 67 เหรียญ (ประมาณ 3,000 บาท) ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ประมาณวันละ 7.30 เหรียญ (320 บาท) โดยผู้กระทำความผิดต้องจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าอุปกรณ์ก่อน 55 เหรียญประมาณ 2,400 บาท และจ่ายรายวันอีกประมาณ 7-12 เหรียญ ซึ่งค่าใช้จ่ายอาจแตกต่างกัน โดยเฉลี่ยของผู้ต้องขังต่อวัน ระหว่าง 5 – 25 เหรียญดอลลาร์

⁴⁰ เฟิงอ้าง , น.76.

⁴¹ Richard A.Ball, “The Phenomenology of Privacy and The Power of the state: Home Incarceration with Electronic Monitoring,” p. 25.

ลาร์สหรัฐขึ้นอยู่กับการควบคุมผู้กระทำความผิดตลอด 24 ชั่วโมง หรือ บางเวลา นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายยังขึ้นอยู่กับการเช่าหรือซื้ออุปกรณ์อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมและภารกิจในการควบคุมที่มีต่อผู้กระทำความผิด⁴² และแม้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หากผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ทำงานจะมีการจ่ายภาษีให้แก่รัฐบาล และค่าธรรมเนียมในการควบคุมดูแล ผู้กระทำความผิดสามารถช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในครอบครัวและประหยัดค่าใช้จ่ายของสังคมที่ต้องจ่ายให้แก่ครอบครัว แต่การจะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทยพบว่า การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการใช้เรือนจำ

การประมาณการค่าใช้จ่ายการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

1) ระบบที่ดำเนินการผ่านสายโทรศัพท์ ประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรายเดือนตามข้อเสนอบริษัท เทเลโทรวัน จำกัด ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายคงที่และค่าใช้จ่ายตามจำนวนผู้ใช้บริการ⁴³ ค่าใช้จ่ายคงที่ ดังนี้

ตารางที่ 1

แสดงค่าใช้จ่ายคงที่

รายการ	จำนวน	ราคา/หัว	รวม (บาท)
ค่าเช่าสถานที่สำหรับศูนย์ควบคุม	400	500	200,000
ค่าเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ	24	15,000	360,000
ค่าการจัดการระบบ	6	25,000	150,000
ช่างเทคนิค	10	20,000	200,000
ค่าเจ้าหน้าที่บริหาร	20	15,000	300,000
ค่าบำรุงรักษาระบบ	1	400,000	400,000
ค่าใช้จ่ายประจำ	1	1,000,000	1,000,000
อื่นๆ	1	200,000	200,000
รวม			2,810,000

⁴² สมุนทิพย์ จิตสว่าง และ จุฑิยา เพชรมณี , อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 29 , น. 29.

⁴³ เฟิงอ้าง , น.31-32

ที่มา: สุมนทิพย์ จิตสว่าง และฐิติยา เพชรมณี, โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด, (เอกสารวิจัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), น. 31

ค่าใช้จ่ายตามจำนวนผู้ใช้บริการ (ประกันขั้นต่ำไว้ที่ 1,000 ราย) ดังนี้

ตารางที่ 2

แสดงค่าใช้จ่ายตามจำนวนผู้ใช้บริการ

รายการ	จำนวน	ราคา/หัว	รวม (บาท)
ค่าบริการติดตามสายตรวจ ตลอด 24 ชั่วโมง	50	30,000	1,500,000
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	50	12,000	600,000
ค่ารถสายตรวจ	50	30,000	1,500,000
ค่าวิทยุสื่อสาร	50	10,000	500,000
รวม			4,100,000

ที่มา: สุมนทิพย์ จิตสว่าง และฐิติยา เพชรมณี, โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด, (เอกสารวิจัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), น. 32

ดังนั้น เมื่อรวมค่าใช้จ่ายคงที่และค่าใช้จ่ายตามจำนวนผู้ใช้บริการจะได้ค่าใช้จ่ายทั้งหมดเท่ากับ 6,910,000 บาท โดยค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่โครงการจะอยู่ที่ประมาณ 6,910 บาทต่อเดือน หรือประมาณ 230.34 บาทต่อวันซึ่งยังไม่รวมค่าบริการแรกเข้ารายละ 500 บาท (ค่าอุปกรณ์ติดตามตัว)

2) ระบบที่ดำเนินการผ่านดาวเทียมติดตามตัว Gps ประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรายเดือนตามข้อเสนอบริษัท ซีเมนส์ จำกัด ประกอบด้วย ดังนี้

- (1) ค่าลงทุนครั้งแรก 5,000 คน 500 ล้านบาท
- (2) ค่าใช้จ่ายของอุปกรณ์ Tracking Unit 15,000 บาทต่อปี
- (3) ค่าใช้จ่ายต่อเดือน 12,000 บาทต่อปี

เมื่อรวมค่าใช้จ่ายค่าใช้จ่ายของอุปกรณ์ Tracking Unit และค่าใช้จ่ายต่อเดือนจะได้ค่าใช้จ่ายเท่ากับ 27,000 บาทต่อปี หรือค่าใช้จ่าย 70 บาทต่อคนต่อวัน (Hardware + อุปกรณ์ข้อ

เท่า) ซึ่งยังไม่รวมค่าลงทุนครั้งแรก ส่วนค่าใช้จ่ายของการใช้เรือนจำนั้นก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ต้องขัง 1 คนต่อวัน ประมาณ 120 – 150 บาทต่อวัน⁴⁴

ดังนั้น จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการใช้เรือนจำในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดของประเทศไทยแล้วจะพบว่า การใช้เรือนจำจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่มากกว่าการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเลื่อมล้ำกันระหว่างผู้กระทำความผิดที่สามารถจ่ายค่าใช้จ่ายได้จึงได้รับการพิจารณาให้ใช้มาตรการดังกล่าวกับผู้กระทำความผิดที่ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายได้ซึ่งอาจเกิดความรู้สึกว่าไม่ยุติธรรมได้ อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นเพียงการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเลขเท่านั้น หากแต่ยังมีต้นทุนทางสังคม (Social benefit) ที่ยังไม่ได้นำมาคำนวณ

โดยสรุป การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เป็นวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำแต่เป็นวิธีการควบคุมและสอดส่องพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้อยู่ในสถานที่หรือบริเวณตามเวลาที่กำหนด โดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวรับส่งสัญญาณในการควบคุมและตรวจสอบให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดซึ่งผู้กระทำความผิดยังคงใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขในบริเวณที่ถูกจำกัด และเป็นวิธีการที่อาจใช้ได้หลายขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเช่น ในขั้นตอนก่อนมีคำพิพากษา (Pre-Trial) หรืออาจใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษหรือใช้แทนการจำคุก (Primary Sentencing) และยังสามารถนำมาใช้ภายหลังการจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง (Post-Prison) ด้วย

การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำวิธีการหนึ่งที่จำเป็นต่อการป้องกันผลกระทบอันเนื่องมาจากสภาพผู้ต้องขังล้นเรือนจำพร้อมกับให้โอกาสแก้ไขฟื้นฟู โดยการฝึกอบรมและพัฒนาตัวเองในชุมชน เป็นวิธีการลงโทษที่มีความยืดหยุ่นมากที่สุด ระยะเวลาของการลงโทษอาจสั้นเพียงไม่กี่ชั่วโมงจนถึงนานเป็นเวลาหลายปี ทั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างแท้จริง โดยการให้ชุมชนโดยเฉพาะครอบครัวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพราะการลงโทษโดยใช้เรือนจำไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดโดยพลั้งพลาด ไม่มีสันดานเป็นผู้ร้ายและกระทำความผิดที่มีโทษไม่รุนแรงซึ่งควรใช้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำมากกว่า นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของการลงโทษไม่ได้มุ่งเน้นลงโทษเพื่อการแก้แค้นให้สาสมหรือหลาบจำเพียงอย่างเดียว แต่

⁴⁴ เฟิงอ๋าง , น. 32-33.

ปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม โดยไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำอีกทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยของสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์(Electronic Monitoring) เป็นการนำตัวผู้กระทำความผิดกลับไปใช้ชีวิตในชุมชนอันเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบของสังคมที่มีต่อปัญหาอาชญากรรมที่ทุกฝ่ายควรมีส่วนช่วยเหลือโดยเฉพาะครอบครัว และเป็นการลดปัญหาความแออัดยัดเยียดในเรือนจำและผลกระทบจากการจำคุกในเรือนจำ เช่น ลดการตีตราว่าเป็นคนต้องโทษจำคุกและลดความเครียดของผู้กระทำความผิดจากการถูกควบคุมในเรือนจำ การนำตัวผู้กระทำความผิดกลับไปใช้ชีวิตในชุมชนโดยถูกควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์นั้นยังเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดปรับตัวเข้าสู่สังคมได้อย่างแท้จริงและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะสามารถฝึกอบรมหรือศึกษาเล่าเรียน รวมทั้งยังทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้ตามปกติ ทั้งเป็นการลดภาระของสังคมที่อาจจะต้องเข้าไปดูแลครอบครัวของผู้กระทำความผิดอีกด้วย นอกจากนี้การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นมาตรการลงโทษแนวใหม่ที่มีความยืดหยุ่นสูงและสามารถปรับใช้กับผู้กระทำความผิดได้อย่างเฉพาะราย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการแก้ไขฟื้นฟูซึ่งย่อมแตกต่างกันในแต่ละบุคคลโดยอาจควบคุมตัวตลอด 24 ชั่วโมงหรือควบคุมตัวเฉพาะกลางคืนหรือเวลาช่วงใดช่วงหนึ่ง ซึ่งอาจใช้ควบคู่ไปกับมาตรการอื่นๆได้อีกด้วยและสามารถนำไปใช้ในขั้นตอนต่างของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข หรือควบคุมตัวในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาคดี ตลอดจนถึงขั้นพักการลงโทษ มาตรการนี้สามารถใช้ได้อย่างกว้างขวางตามความเหมาะสมและสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคมเพราะสามารถควบคุมสอดส่องพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ตลอดเวลาและตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่ศาลกำหนดซึ่งสามารถเข้าดำเนินการได้ทันทีกับผู้ละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎข้อบังคับดังกล่าว

อย่างไรก็ตามในด้านค่าใช้จ่ายนั้นผู้กระทำความผิดมีภาระค่าใช้จ่ายในค่าใช้จ่ายโปรแกรมการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งอาจเกิดการเลื่อมล้ำกันเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแต่ละคน และการนำตัวผู้กระทำความผิดกลับสู่ครอบครัวและสังคมอาจเป็นการรบกวนเวลาส่วนตัวของครอบครัวจากการจากการสุมตรวจจากเจ้าหน้าที่และอาจเกิดความหวาดกลัวที่จะถูกล่วงล้ำสิทธิส่วนบุคคลของคนในครอบครัวในการมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในบ้านซึ่งมาจากการใช้อำนาจอรัฐ และอาจทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่ารัฐกำลังขยายเครือข่ายการควบคุมเข้าไปในบ้านได้ นอกจากนี้มาตรการดังกล่าวมีข้อจำกัดในเรื่องความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดบางประเภท โดยมีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดที่ไม่

ร้ายแรงเท่านั้น ในความผิดอุกฉกรรจ์หรือร้ายแรง การลงโทษโดยที่คุมขังไว้ในที่มั่นคงแข็งแรง เช่น เรือนจำ มีความเหมาะสมและจำเป็นต่อสังคมมากกว่า และการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นมาตรการลงโทษรูปแบบใหม่ซึ่งต้องทำความเข้าใจแก่สังคมเพื่อการยอมรับต่อการนำไปใช้ ซึ่งชุมชนอาจเกิดความรู้สึกว่าให้ความเมตตาปราณีแก่ผู้กระทำความผิดเกินไป ซึ่งมีอิทธิพลกับการยอมรับการนำไปใช้ในระยะเริ่มแรก

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แล้ว มาตรการดังกล่าวยังเป็นมาตรการการลงโทษที่มีความเหมาะสมและจำเป็นในการนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม เพื่อลดปัญหานักโทษล้นเรือนจำและผลกระทบต่อความแออัดยัดเยียดของนักโทษในเรือนจำ พร้อมทั้งยังช่วยแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างแท้จริงเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยนำมาซึ่งความปลอดภัยของสังคม